

LÄNSSTYRELSEN

Skaraborgs län

PLANERINGSAVDELNINGEN

Naturvårdsenheten

BESLUT

1981-09-18

11.1211-1447-81 1

Naturreseptat på Sydbillingens platå inom Falköpings, Skara
och Skövde kommuner

Beskrivning av reservatet

Reservatets namn Sydbillingens platå

Kommuner Falköping
Skara
Skövde

Socknar Bolum
Brunnhem
Segerstad
Stenstorp
Norra Lundby
Häggum
Rådene

Fastigheter Se förteckning bilaga 6 (förvaras i akten)

Lägesbeskrivning Reservatet utgör de centrala delarna av Sydbillingens platå
med sitt centrum ca 8 km väster om Skövde.
Topografiska kartan 8D Skara NO, SV och SO
Ekonomiska kartan 8D Skara 4f, 4g och 3g

Gränser Se bifogad topografisk karta bilaga nr I
och ekonomisk karta bilaga nr 2.

Areal Ca 1 280 ha

Förvaltare Skogsvårdsstyrelsen i Skaraborgs län

Naturförhållanden

Naturreseptatet är beläget på Sydbillingens platå och berggrunden består inom hela reservatet av diabas. Jordlagren består av antingen ett tunt moräntäcke eller mer eller mindre mäktiga torvlager. Genom att diabasens flacka öyeryta är genomkorsad av sprickbildningar och sänkor har ett mosaikartat landskap skapats med skogar inom de torrare och myrmarker inom de fuktigare delarna.

Myrmarkerna utgörs av några större mossekomplex samt en mångfald mindre kärrpartier. Storemossen, Huljemossen och Degramossen dominerar reservatets östra del. Mosseplanen är genom berggrundens ojämna yta ofta sönderdelade och laggpartierna är bitvis dåligt utvecklade. Mossarna är i övrigt typiska västsvenska högmossar. Kärrpartierna bildar ett nätverk i de skogspartier som omger mossarna. Kärrarna är uteslutande fattigkärr med en på grund av vattenförhållandena varierande

artsammansättning och utveckling av trädsikt. Skogsmarkerna finns i huvudsak inom de västra delarna av reservatet samt runt mossekomplexen i öster. Även skogsmarkens vegetationstyper är varierade. Beroende på vattenförhållanden och moräntäckets tjocklek finns här flertalet av hedseriens barrskogar. Vanligast förekommer blåbärsgranskog med ett trädsikt som består av gran med inblandning av tall och björk.

Reservatet karaktäriseras av en hög grad av orördhet. De hydrologiska förhållandena har ej påverkats av dikning, täkt eller liknande. Skogen har en ursprunglig karaktär, till största delen genom en naturlig föryngring efter 1800-talets intensiva betning och skogsbruk.

Området har höga ekologiska naturvårdsvärden som är knutna framförallt till områdets relativa orördhet.

Ärendets handläggning

Genom inventeringar inom Sydbillingenområdet under 1974-75 kunde naturvårdens intressen konkretiseras och 1975 avsattes Sydbillingens centrala delar som tillfälligt naturreservat. Detta förordnande förlängdes 1978 att gälla under ytterligare ett halvt år. Under dessa tre år genomfördes också en rad inventeringar och utredningar. Dessa har presenterats i länsstyrelsens rapportserie, nr 6/79. På basis av dessa utredningar och den remissomgång som följde beslutade länsstyrelsen i juni 1979 om en förlängning av det tillfälliga naturreservatet, samtidigt som man gjorde ett principuttalande om bildandet av ett definitivt naturreservat. Reservatets omfattning minskades dock till ca 1 280 ha. Sedan bl a statens naturvårdsverk besvärat sig över länsstyrelsens beslut behandlades ärendet av regeringen, som i beslut den 23 augusti 1979 angav att det tillfälliga naturreservatet skulle omfatta ytterligare ca 470 ha.

Arbetet med att utreda förutsättningarna för ett definitivt naturreservat fortsatte. Då handlingsprogrammet för ärendets fortsatta hantering skulle behandlas i länsstyrelsens styrelse väcktes frågan om reservatet överhuvudtaget skulle komma till stånd. Den 19 december 1980 beslutade länsstyrelsen att avbryta utredningsarbetet och att Sydbillingens natur fr o m den 1 januari 1982 skulle skyddas genom ett förordnande enligt 19 § skogsvårdsförordningen. Beslutet överklagades och den 9 april 1981 beslutade regeringen upphäva länsstyrelsens beslut att avbryta utredningsarbetet. Länsstyrelsen ålades att fullfölja utredningen och ånyo pröva reservatsfrågan.

I sin motivering till beslutet hänvisar regeringen till uttalanden gjorda inom ramen för den fysiska riksplaneringen och anser att dessa bör vara vägledande för bedömningen av skyddet för Sydbillingens natur.

Som en följd av regeringsbeslutet upprättades slutligt förslag till föreskrifter och skötselplan för ett definitivt reservat. Detta förelades i juni markägarna för erinran samt bereddes ett antal myndigheter, kommuner etc tillfälle att avge yttranden. Därvid har skrivelser inkommit från Bengt Ekström, Barbro Johansson, Häggums kyrkoråd, Stiftelsen, Sveriges Naturvårdsfond, Kammarkollegiet, C-G Lundström (som talesman för berörda markägare), Falköpings, Skara och Skövde kommuner, Statens naturvårdsverk, Domänverket och Västergötlands Orienteringsförbund.

Handlingsprogram

Som framgår nedan är syftet med reservatet att för framtiden bevara skog och mark inom området helt intakt. För att nå detta syfte borde de föreskrifter, som reglerar markägarnas förfogande göras indispensabla, d v s innebära förbud mot vissa åtgärder. Länsstyrelsen har emellertid valt att låta bl a föreskrifterna om skogliga åtgärder, t ex skogsavverkning, bli dispensabla, varigenom bl a vinns att värderings- och förhandlingsarbetet kan ske i ett lugnare tempo samtidigt som det ger markägarna en viss möjlighet att påverka tidpunkten för ekonomisk ersättning.

Länsstyrelsens mening är att de nu dispensabla föreskrifterna successivt skall omvandlas till indispensabla i enlighet med ett handlingsprogram som länsstyrelsen upprättat efter samråd med statens naturvårdsverk och markägarna. Detta handlingsprogram, som biläggs detta beslut, redovisar också de värderings och handläggningsrutiner, som länsstyrelsen avser att följa vid den fortsatta hanteringen av ärendet. Syftet med dessa rutiner är bl a att söka åstadkomma konsekventa ersättningsberäkningar och förhandlingsresultat.

Om det skulle visa sig att värderings- och handläggningsfrågorna eller den successiva överföringen till indispensabla föreskrifter enligt handlingsprogrammet skulle medföra en ej godtagbar arbetsbelastning på länsstyrelsen eller bli förenad med andra problem, som för dagen inte kan förutses, kan länsstyrelsen nödgas ompröva denna handlingslinje. En sådan omprövning skall givetvis föregås av samråd med markägarna.

Grund för beslutet

Naturvärde: Reservatet utgör ett för naturvården värdefullt komplex av myr- och skogsmarker. Genom sin storlek och graden av orördhet utgör Sydbillingen också ett för den ekologiska och skogliga forskningen viktigt område. Skogen har goda förutsättningar att utvecklas mot urskog och bibehålla sitt värde som urskog. Genomförda inventeringar har visat att området hyser en flora och fauna med inslag av organismer knutna till äldre skog, representativa för de lågproduktiva skogstyper som förekommer inom reservatet.

Reservatet ingår i ett område som i den fysiska riksplaneringen bedömts vara av riksintresse.

Syfte: Att för framtiden bevara ett intakt skogs- och myrmarkskomplex där man låter skogsbestånden utvecklas mot urskog.

Bedömning: Med hänsyn till av regeringen - senast den 9 april 1981 - och riksdagen gjorda uttalanden bedömer länsstyrelsen att naturreservat är den skyddsform statsmakterna anser önskvärd i detta område.

Beslut: Med stöd av 7 § naturvårdslagen förklarar länsstyrelsen en del av Sydbillingens platå som naturreservat. Områdets avgränsning framgår av till beslutet hörande karta (bifogas), där reservatsgränsen markerats med röd begränsningslinje.

Reservatsföreskrifter

För att trygga ändamålet med reservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 8- 10 §§ naturvårdslagen samt 9 § naturvårdsförordningen att nedan angivna föreskrifter samt vård- och förvaltningsbestämmelser skall gälla för reservatet:

- A. Föreskrifter jämlikt 8 § naturvårdslagen angående inskränkning i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom reservatet
-

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det inte tillåtet att

- A 1 anordna upplag (avser ej tillfälliga upplag i samband med skogliga åtgärder),
- 2 utföra fyllning eller tippning,
- 3 framdraga väg eller luftledning,
- 4 uppföra byggnad eller därmed jämförbar anordning,
- 5 inplantera för området främmande djur- eller växtarter,
- 6 framföra motordrivet fordon annat än i samband med jakt vid transport av skjutna djur i enlighet med bifogad skötselplan,
- 7 sätta upp stängsel ,
- 8 bedriva betesdrift,
- 9 arrangera idrottstävling, läger eller liknande,
- 10 vidta åtgärd för bekämpning av insektshärjning i skog.

Länsstyrelsen meddelar samtidigt anstånd för väckande av talan mot staten för inträngsersättning eller inlösen av fastighet i anledning av ovanstående indispensable bestämmelser till senast den 31 december 1986.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det inte tillåtet att utan länsstyrelsens tillstånd

- A 11 spränga, schakta eller bedriva täkt av något slag,
- 12 utföra dikning, dämning eller annan åtgärd som påverkar områdets hydrologiska förhållanden,
- 13 använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel eller gödselmedel,
- 14 avverka, utföra skogsvård eller företa åtgärd som skadar vegetationen. Undantag gäller för vissa åtgärder i samband med jakt i enlighet med bifogad skötselplan.

Sakägare som vägras tillstånd till något av ovanstående arbetsföretag är enligt 26 § NVL ersättningsberättigad i de fall pågående markanvändning avsevärt försvåras.

- B. Föreskrifter jämlikt 9 § naturvårdslagen angående sakägars skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att de åtgärder vidtas inom reservatet som framgår av till detta beslut fogad skötselplan.

Sakägare är enligt 26 § NVL ersättningsberättigad i de fall pågående markanvändning avsevärt försvåras.

- C. Föreskrifter jämlikt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att

- C 1 förstöra eller skada fast naturföremål eller ytbildning,
- 2 anbringa tavla, plakat, affisch eller annan störande anordning,
- 3 fälla träd och buskar, bryta kvistar eller på annat sätt skada vegetationen i övrigt, t ex genom att plocka växter, lav eller mossor,
- 4 medföra okopplad hund,
- 5 störa djurlivet,
- 6 parkera eller framföra motordrivet fordon eller annat transportmedel,
- 7 tälta eller uppställa husvagn,
- 8 göra upp eld,
- 9 anordna orienteringskontroller, snitsla spår eller liknande,
- 10 anordna militära övningar.

Länsstyrelsen kan enligt 12 § NVL i särskilda fall meddela undantag från reservatsföreskrifterna enligt A I - 10 och C I - 10 ovan, varvid möjligheterna till forskning inom reservatet särskilt bör beaktas.

D. Föreskrifter jämlikt 9 § naturvårdsförordningen om vård och förvaltning

Syftet med vården och förvaltningen

Att för framtiden bevara ett område med myr- och skogsmark där karaktären av orörd natur skall bevaras och skogen utvecklas mot urskog.

Skötselplan

Länsstyrelsen meddelar föreskrifter om vården av reservatet genom att fastställa bifogad skötselplan, bilaga 5. Planen skall ligga till grund för reservatets skötsel. Planen skall vid uppkommande behov revideras.

Utmärkning

Reservatet skall utmärkas i enlighet med naturvårdsverkets anvisningar.

Naturvårdsförvaltare

Naturresevatet skall vårdas och förvaltas av skogsvårdsstyrelsen. Vid förvaltningen skall naturvårdsförvaltaren följa de direktiv som fortlöpande kan komma att meddelas av länsstyrelsen.

Ansvarsfördelning vid insektsangrepp eller liknande

Reservatsföreskrifterna punkt A 10 sätter skogsvårdslagens bestämmelser om insektshärjning ur spel. Om fara för insektshärjning av större omfattning föreligger (skogsvårdsförordningen 1979:791, 20 §:1) skall behov av åtgärder inom reservatet bedömas av länsstyrelsen och skogsvårdsstyrelsen i samråd.

Det åligger länsstyrelsen att vid befarade eller inträffade skadehändelser samråda med skogsvårdsstyrelsen om vilka åtgärder som skall vidtas i reservatet för att begränsa eventuell skada.

Det ansvar som åligger markägaren enligt 20 § skogsvårdslagen kommer efter reservatsbildningen att åvila staten.

Besvärshänvisning, bilaga formulär nr 1 (jordbruksdep).

Beslut i detta ärende har fattats av styrelsen. I beslutet deltog landshövdingen jämte ledamöterna Davidsson, Ekered, Grahn, A-M Gustafsson, A Gustavsson, Högemark, P Jansson, Lindberg, Nilsson, Nordquist, Olausson, Persson, Svensson och Virgin.

I den slutliga handläggningen har förutom föredraganden, naturvårdsdirektören Ström, även länsrådet Norling, förste länsassessorn Edvardsson, t f länsarkitekten Gertzén och överlantmätaren Lindskog deltagit.

Karl Frithiofson

Bilagor

2 Karta 1:10 000

4 Handlingsprogram

5 Skötselplan

6 Protokollsutdrag från länsstyrelsens sammanträde

7 Ägarförteckning (förvaras i akten)

ÖVERSIKTSKARTA

111211-1447-81

Bilaga 1

NATURRESERVAT på SYDBILLINGEN

i Falköpings, Skara och Skövde kommuner,
Skaraborgs län

Skala 1:50000

■ gräns för naturreservat

■ kommungräns

